

ความผิดฐานเฝ้าติดตาม : ศึกษากรณีการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล
ใกล้ชิดผู้ต้องหาในคดีความมั่นคงในจังหวัดยะลา

Stalking offence : Case Study Protecting The Privacy Right of People
Involved with Suspects in Nation Security case in Yala.

सनัน ยามาเจริญ^{1*}, ช่อผกา แก้วคันโท² และปนัดดา ระสิตานนท์²

Sanan Yamacharoen^{1*}, Chorpaka kaewkanto² and Panatda Rasitanon²

¹ อาจารย์ประจำ, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹ Lecturer of Faculty of Law, Hatyai University.

² นักศึกษา, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

² Student of Faculty of Law, Hatyai University.

* Corresponding author, E-mail: sanan@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การสืบสวนสอบสวนเป็นกระบวนการเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นกระบวนการดำเนินคดีเพื่อในการรักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งการดำเนินการส่วนหนึ่งเป็นการดำเนินการในทางใช้อำนาจของรัฐ ซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทั้งนี้โดยหลัก การใช้อำนาจต้องอาศัยกฎหมายที่กำหนดขึ้นไว้โดยชัดแจ้งแต่ทางปฏิบัติการควบคุมกับการคุ้มครองจึงมักขัดแย้งและทำให้ไม่ได้สัดส่วนโดยอาจเป็นการใช้อำนาจรัฐมากเกินไปจนทำให้กระทบสิทธิของประชาชนเช่นเดียวกับการสืบสวนสอบสวนในกระบวนการดำเนินคดีอาญากรณีคดีความมั่นคง ในกรณีที่เกิดจากการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ในกรณีการเฝ้าติดตามเพื่อสืบสวนหรือป้องกันโดยวิธีการเฝ้าติดตามบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อให้ได้ข้อมูล โดยอาจช่มระวัง ถ่ายภาพ สังเกตพฤติกรรมของบุคคลในเคหสถานของบุคคลซึ่งเป็นผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหาซึ่งส่งผลต่อบุคคลมีซึ่งใกล้ชิดของผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยในคดีความมั่นคง อันเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลในส่วนสิทธิของความเป็นอยู่ส่วนตัว อันอาจเป็นการละเมิดสิทธิทำให้เกิดความเสียหาย โดยจะทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลตามแนวทางของกฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจากการศึกษาโดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ บุคคลผู้ถูกติดตาม ในพื้นที่ และทำการวิเคราะห์ผล มีผลการดำเนินการติดตามช่วงเวลาหลังมีเหตุเกิด ซึ่งทำให้ผู้เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัย รู้สึกไม่ปลอดภัยอยู่ในภาวะที่ถูกบังคับแต่อยู่ในภาวะจำยอม ส่วนเจ้าหน้าที่เห็นว่าการปฏิบัติเป็นไปตามคำสั่งชอบด้วยกฎหมาย แต่หากพิจารณาตามแนวทางต่างประเทศ ซึ่งจะต้องมีความได้สัดส่วนในการดำเนินการซึ่งประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติกำหนดไว้เฉพาะ จึงยังคงเป็นดุลพินิจในการปฏิบัติ อีกทั้งด้วยข้อกำหนดทางกฎหมายภายในสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งกฎหมายได้กำหนดเป็นแนวทางที่ให้อำนาจรัฐในการใช้ดุลพินิจจึงเป็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ที่แตกต่างกัน ของส่วนเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการเช่น การเลือกจะใช้วิธีการหรือไม่ใช้ในกรณีใดในการค้น หรือติดตามเฝ้าระวังจุดใดจุดหนึ่งต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือไม่ และด้วยอำนาจของฝ่ายทหารที่รับรองโดยกฎอัยการศึกจึงเป็นไปในทิศทางการใช้ดุลพินิจที่จะเข้าดำเนินการมากกว่าการใช้มาตรการอื่นเพื่อเลี่ยงการปฏิบัติการที่กระทบสิทธิต่อบุคคลใกล้ชิด ซึ่งข้อเสนอแนะควรมี

การกำหนดข้อปฏิบัติหรือกฎหมายเพื่อผ่อนคลายการใช้อำนาจของรัฐในสถานการณ์ฉุกเฉินโดยมีการตรวจสอบล่วงหน้า ในกรณีจำเป็นต้องใช้อำนาจในการติดตามบุคคลผู้ใกล้ชิดผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัย ตลอดจนการกำหนดแนวปฏิบัติที่แนวเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อการรักษาไว้ซึ่งสิทธิส่วนบุคคลและการควบคุมความสงบสุขของสังคมอย่างได้สัดส่วนและเท่าที่จำเป็น ซึ่งจะเป็นหลักในการแสดงถึงการเสี่ยงที่จะไม่ละเมิดสิทธิของประชาชนในการปฏิบัติตามหน้าที่

คำสำคัญ: การเฝ้าติดตาม, สิทธิส่วนบุคคล, ความผิดฐานเฝ้าติดตาม

Abstract

The current study aims at particularly investigating principles of liberty and right Protection. Everyone has liberty and right to privacy which as protected by the government and under the authority of the government to enforce the laws pertaining to rights to privacy. To be more specific, officials observe suspects and houses of people who are related to the suspect. It found that the officials' execution abides by the Emergency Decree. On the contrary, people who were observed are terrified of the officials' execution because the officials closely observe then the whole time. According to the announcement of observing principles, pertinent laws should be clearly specified. Moreover, the execution should be proportional to the preventable calamity. On the other hands, due to the unclear guideline on observing people, exercising discretion is more likely to be subjective, having an adverse impact on the investigation and judicial processes. When witness and evidence are unreliable, it can be suggested that observation should be more appropriate to keep their distance. The government should set an example of their execution to prevent a terrifying experience. Consequently, the suggestions lead to a thorough understanding and maintain a balance between exerting authority of the government and human right protection.

Keywords: Stalking, Privacy of Right, Stalking offence.

บทนำ

ปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดยะลา เกิดขึ้นต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลายาวนานถึง 14 ปี ถือเป็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับความมั่นคงของชาตินับแต่ปี พ.ศ. 2547 ส่งผลให้ประชาชนเจ้าหน้าที่รัฐ รวมทั้งผู้ก่อความไม่สงบเองบาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวและคนใกล้ชิดของผู้ต้องหาหรือต้องสงสัย เช่น ภริยา บิดามารดา บุตรของผู้ต้องหาหรือต้องสงสัย ทั้งนี้โดยการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ได้อาศัยอำนาจทางกฎหมายตามพระราชกำหนดกฏอัยการศึกในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีมีการใช้เป็นประจำคือมาตรการการปิดล้อม ตรวจสอบ จับกุม ควบคุมตัวโดยไม่ต้องมีหมายค้นหมายจับและหมายควบคุมตัวจากศาล และกฎหมายฉบับดังกล่าวให้อำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารสามารถใช้ดุลพินิจในการใช้อำนาจที่อาจกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลได้ โดยเฉพาะการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่บางกรณียังขาดระบบของการตรวจสอบจากองค์กรอื่นๆ ตามหลักการถ่วงดุลอำนาจ เช่นในการตรวจสอบ จับกุม และควบคุมตัว รวมถึงการเฝ้าติดตามเพื่อหาข่าวหรือ

ข้อมูลเกี่ยวกับความผิด แม้อำนาจตามกฎหมายได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐมีอำนาจใช้ดุลพินิจว่ากรณีใดมีเหตุและมีความจำเป็นต้องจับกุมและควบคุมตัวบุคคลใดไว้ในอำนาจรัฐหรือไม่ ทั้งนี้ตามพระราชกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉินและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะกำหนดให้ต้องมีการขออนุญาตจากศาลก่อนเท่านั้น เพื่อให้ศาลได้ตรวจสอบถึงความชอบด้วยเหตุผลที่จะจับกุมและควบคุมเพื่อช่วยคลี่คลายการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายและไม่ให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินความจำเป็น แต่หากเจ้าหน้าที่รัฐมักเลือกใช้อำนาจตามกฎหมายและไม่ให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินความจำเป็น แต่หากเจ้าหน้าที่รัฐมักเลือกใช้อำนาจตามกฎหมายและไม่ให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินความจำเป็น แต่หากเจ้าหน้าที่รัฐมักเลือกใช้อำนาจตามกฎหมายและไม่ให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินความจำเป็น แต่หากเจ้าหน้าที่รัฐมักเลือกใช้อำนาจตามกฎหมายและไม่ให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินความจำเป็น

จากกรณีเมื่อมีเหตุการณ์ก่อความไม่สงบในพื้นที่ขึ้น เจ้าหน้าที่รัฐจึงมักมีการใช้มาตรการเฝ้าระวังอย่าง ปิดล้อม ตรวจค้น จับกุม การติดตาม การเฝ้าสังเกตการณ์สะกดรอย ส่องกล้องถ่ายภาพ ในเคหสถานของบุคคลหรือที่อยู่อาศัยของผู้ต้องหา ทั้งนี้เพื่อหาข้อมูลในทางสืบสวนสอบสวนจากบุคคลซึ่งเป็นผู้สงสัย ผู้ต้องหา หรือบุคคลซึ่งใกล้ชิดของผู้ต้องสงสัย หรือผู้ต้องหา ซึ่งการกระทำดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อบุคคลซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิดของผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหา เช่น ภรรยา ลูก ปิตามารดา รวมถึงบุคคลที่อาศัยอยู่ภายในบ้านทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่เกิดความเกรงกลัวและไม่เป็นส่วนตัวในการใช้ชีวิต โดยอาจใช้เวลาในการต้องตกอยู่ในสภาพที่ถูกติดตามเป็นเวลาติดต่อกัน 4-5 วันต่อเนื่องช่วงเวลา หลังจากมีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น โดยการเฝ้าติดตามอาจเกิดขึ้นได้ในเวลากลางคืน โดยจากวิธีการสืบสวน โดยการเฝ้าบริเวณบ้าน ใต้ถุนบ้านผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหา หรือบ้านใกล้เคียงผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหา ซึ่งการกระทำดังกล่าว ย่อมกระทบต่อความเป็นอยู่ส่วนตัว กิจกรรมประจำวัน ในเคหสถาน ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้อาศัยเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามถ้าหากเจ้าหน้าที่ไม่กระทำการดังกล่าวหรือไม่สามารถกระทำการดังกล่าวได้ ทำให้เจ้าหน้าที่อาจไม่มีข้อมูลในการตามจับตัวผู้ต้องหาและไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการเกิดอาชญากรรมได้ ด้วยปัญหาดังกล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษถึงปัญหาโดยจะทำการศึกษถึงหลักการในการดำเนินการสืบสวน การคุ้มครองสิทธิจากการสืบสวนหาข้อมูล กฎหมายอันเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน ตลอดจนหลักการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลตามหลักสากลและหลักการในกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายและการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการสืบสวนที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลโดยเฉพาะบุคคลซึ่งเป็นผู้ซึ่งใกล้ชิดผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยในคดีความมั่นคงในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ทั้งนี้เพื่อนำเสนอปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการปัญหาดังกล่าวที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงหลักการของสิทธิส่วนบุคคลเฉพาะสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว กับการเกี่ยวกับการใช้อำนาจของรัฐในการรักษาความมั่นคงและการรักษาความสงบเรียบร้อย
2. เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในกรณีของการการติดตามตัวบุคคล
3. เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาและผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลในการใช้อำนาจของรัฐในการใช้อำนาจในการติดตามเพื่อการปฏิบัติหน้าที่

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 คุ้มครองใช้เป็นครั้งแรกใน มาตรา 32 ว่า “สิทธิของบุคคลในครอบครัว ชื่อเสียง เกียรติยศหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง”

ความหมายและหลักการของสิทธิส่วนบุคคล ความหมายของสิทธิส่วนบุคคล (Privacy Right) ในความหมายพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน สิทธิส่วนบุคคลหมายถึง

“สถานะที่บุคคลจะรอดพ้นจากการสังเกต การรู้เห็น การสืบความลับ การรบกวนต่าง ๆ และความมีสันโดษไม่ติดต่อกับสัมพันธกับสังคม โดยทั้งนี้ขอบเขตที่บุคคลควรได้รับการคุ้มครองและการเคารพในสิทธิส่วนบุคคลก็คือการดำรงชีวิตอย่างเป็นอิสระตามที่ต้องการ ตามวิถีทางที่อาจเป็นไปได้ และเป็นความพอใจตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนและไม่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น”

ส่วนในความหมายทางวิชาการได้ให้ความหมายสิทธิในความเป็นส่วนตัวในความหมายว่า สิทธิที่จะอยู่ตามลำพังโดยปราศจากการแทรกสอดในความเป็นอยู่ส่วนตัว ทำให้ได้รับความเดือดร้อนรำคาญใจ ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติคุ้มครองหลักการเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลไว้ ใน มาตรา 32 ความว่า

“สิทธิของบุคคลในครอบครัว ชื่อเสียง เกียรติยศ หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

สิทธิส่วนบุคคลตามหลักการกฎหมายระหว่างประเทศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติข้อที่ 12 กำหนดไว้ถึงหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

“บุคคลทุกคนย่อมไม่ถูกแทรกแซงโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัวในครอบครัวในเคหสถานหรือในการสื่อสาร หรือไม่อาจถูกลบล้างในเกียรติยศ ชื่อเสียงซึ่งบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองโดยกฎหมายต่อการก้าวล่วงสิทธิเช่นว่านั้น”

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ได้กำหนดเกี่ยวกับหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสิทธิส่วนบุคคล “ห้ามมิให้มีการแทรกแซง ในเรื่องส่วนตัวครอบครัวเคหสถานหรือการติดต่อสื่อสารทั้งนี้โดยวิธีการไม่ชอบด้วยกฎหมาย”

ดังนั้น สิทธิส่วนบุคคลจึงเป็นสิทธิที่กฎหมายรองรับไว้โดยชัดเจนเป็นสิทธิที่มีความสำคัญ อันเป็นสิ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงการมีอำนาจสิทธิมนุษยชน (วิจิตร เลิศหิรัญกิจ., 2550)

2. ความหมายของการสืบสวนสอบสวน การสืบสวน หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด ส่วนการสอบสวน หมายถึงการรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษการสอบสวนจึงเกิดขึ้นหลังจากมีความผิดเกิดส่วนการสอบสวนอาจเกิดขึ้นก่อนหรือหลังความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ก็อาจทำการสืบสวนได้

3. มาตรฐานของสืบสวนสอบสวน ตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากลสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้บังคับใช้กฎหมายอันเป็นมาตรฐานกลางสำหรับการสืบสวนสอบสวน ซึ่งแต่ละประเทศจะกำหนดมาตรฐานที่สูงกว่าก็ได้และมาตรฐานดังกล่าวย่อมมีผลผูกพันกับตัวแทนของประเทศ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องรู้และใช้มาตรฐานสิทธิมนุษยชนอย่างถูกต้องและชอบธรรม (Office of United

Nations High Commissioner for Human Right, 2004)

การสืบสวนคดีอาญาอาจทำได้ด้วยวิธีธรรมดาหรือวิธีพิเศษแยกได้ดังนี้วิธีการสืบสวนวิธีสะกดรอยติดตาม วิธีเฝ้าจุดและดักขุมวิธีเข้าเกลียว วิธีสายลับ วิธีนั่งต่อ วิธีวิเคราะห์พฤติกรรม วิธีอื่นตามความถนัดและจัดเจน ส่วนการการสืบสวนด้วยนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) หรือวิทยาการตำรวจอาจทำได้ดังนี้ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การเก็บรวบรวมร่องรอยวัตถุพยานในที่เกิดเหตุ การตรวจพิสูจน์ของกลาง การชันสูตรศพหรือนิติเวชศาสตร์การสอบทะเบียนประวัติอาชญากร และการสืบสวนด้วยสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้แก่ การสืบสวนโดยใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีต่างๆดังตัวอย่างต่อไปนี้เช่นการใช้เครื่องจับเท็จ การใช้เครื่องดักฟังเสียงดักฟังทางโทรศัพท์การใช้เครื่องพิสูจน์เสียงการใช้กล้องโทรทัศน์หรือกล้องที่มีประสิทธิภาพสูง (แสวง ธีระสวัสดิ์., 2530) จึงอาจสรุปการสืบสวนเพียงการสืบสวนวิธีธรรมดา นิติวิทยาศาสตร์ และวิธีเทคโนโลยี

4. การดำเนินคดีอาญาในคดีความมั่นคง กระบวนการเป็นไปตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไป (กรกฎ ทองชะโชค และคณะ , 2558) การปฏิบัติตามแนวทางในการสืบสวนสอบสวน อาจมีกรณีการปิดล้อม ตรวจค้น การติดตามเพื่อค้นหาข้อเท็จจริง จากบุคคลต้องสงสัย หรือญาติ คนใกล้ชิดของผู้ต้องหา หรือผู้ต้องสงสัย โดยการเฝ้าติดตามอย่างใกล้ชิดเมื่อมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น เช่นการเฝ้าใต้ถุนบ้าน การล้อมรอบบริเวณบ้านเป็นเวลานานหลายวันติดต่อกันระหว่างกลางวันกลางคืน การกระทำความกล่าวหาพิจารณาสถานการณ์ปกติทั่วไปอาจทำให้ประชาชนมั่นใจซึ่งมีการดูแลจากเจ้าหน้าที่อย่างใกล้ชิด แต่อย่างไรก็ตามในสถานการณ์พิเศษ การปฏิบัติการโดยเฝ้าระวัง ติดตามโดยเจ้าหน้าที่อย่างใกล้ชิด และช่วงเวลาติดต่อกันยาวนานนั้น ส่งผลกระทบต่อครอบครัวและคนใกล้ชิดของผู้เกี่ยวข้องกับผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหา เพื่อสืบค้นข้อเท็จจริงความเคลื่อนไหว หรือความลับเกี่ยวข้องเพื่อป้องกันปราบปรามการก่อความไม่สงบ แต่อาจก่อให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่เป็นส่วนตัว หวาดกลัว ส่งผลปัญหาปัญหาด้านอื่นต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document Research) ประเภท บทความ ตำรา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยภาคสนาม (Field Research) ในการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะจงกลุ่มบุคคล และช่วงระยะเวลาจำกัด ประชาชนบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ จังหวัดยะลาที่ประสบการถูกติดตามจากเจ้าหน้าที่เพื่อการปฏิบัติการ ปิดล้อมจับกุม สืบสวน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และนักกฎหมายในพื้นที่จังหวัดยะลา เป็นจำนวน 3 กลุ่ม จำนวน 15 คน โดยแบ่งกลุ่มข้าราชการตำรวจจำนวน 2 คน ข้าราชการทหาร จำนวน 3 คนกลุ่มสองบุคคลข้างเคียงผู้ต้องหาอันเกี่ยวกับความมั่นคงจำนวน 5 คน กลุ่มที่สามนักวิชาการ จำนวน 5 คนและระยะเวลาระหว่างเดือนสิงหาคม 2561 ถึงวันที่เดือนธันวาคม 2561

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมสรุปผลการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ โดยประมวลสรุปผลข้อมูลและทำการนำเสนอโดยการพรรณนา (Descriptive) ตามเนื้อหาเพื่อแสดงผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการวิจัย

1. สิทธิส่วนบุคคลในหลักการของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 ข้อ 12 กำหนดว่า

“บุคคลจะถูกแทรกแซงโดยพลการในชีวิตส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน การสื่อสารและการดูหมิ่นในเกียรติยศ และชื่อเสียงของบุคคลนั้นมิได้ บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายจากการแทรกแซงล่วงล้ำในสิทธิดังกล่าว”

การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในสหรัฐอเมริกา มีหลักการสำคัญซึ่งได้วางแนวทางไว้โดยผู้พิพากษา Louis D. Brandis กับ Sammual D. Warren ซึ่งต่อมาได้มีการนำหลักดังกล่าวในการทำความเข้าใจในคดีโดยผู้พิพากษา William Prosser อันเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อหลักการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งวางหลักว่าการจะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยประการแรกอาจเป็นการแอบอ้างชื่อหรือเอกลักษณ์เช่นการเลียนเสียงเลียนแบบ การละเมิดโดยการรุกรานสิทธิในเรื่องส่วนตัวหรือกิจกรรมส่วนตัว ทั้งการละเมิดสิทธิอาจมาจากการไขข่าวเท็จ และสุดท้ายการเปิดเผยเรื่องราวต่อสาธารณะอันทำให้สาธารณะเข้าใจผิดในตัวตนของผู้เสียหายจากการเปิดเผยเรื่องราวนั้น

ส่วนการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของประเทศฝรั่งเศส ได้มีการกำหนดในรัฐบัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นไปตามหลักการในอนุสัญญายุโรปเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน “บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับการเคารพในชีวิตส่วนตัว” โดยสิทธิที่คุ้มครอง เสรีภาพในที่อาศัย สิทธิในทางวิชาชีพ สิทธิที่ไม่อาจละเมิดได้จากการสื่อสาร สิทธิในการปกป้องข้อมูล สิทธิในครอบครัวปกติสุข สิทธิทางเพศ ซึ่งกำหนดลักษณะเป็นแนวทางเช่นเดียวกับประเทศไทยการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลปรากฏในกฎหมายทั่วไปไม่มีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะ

1.1 การสืบสวนสอบสวน การสืบสวนสอบสวนของประเทศสหรัฐอเมริกาประเทศไทยมีความแตกต่างกันในระบบการดำเนินการ ประการแรกระบบของสหรัฐอเมริกาเป็นระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ แต่ระบบกฎหมายของประเทศไทยเป็นระบบซีวิลลอว์ ประเทศไทยการสอบสวนหรือการร้องทุกข์เป็นเงื่อนไขในการฟ้องคดี หากไม่มีการร้องทุกข์ในคดีส่วนตัวหรือไม่มีการสอบสวนในความผิดใด อัยการไม่อาจฟ้องคดีได้ การฟ้องคดีของสหรัฐอเมริกาจะมีการดำเนินการเสนอโดยอัยการเสนอพยานหลักฐานต่อคณะลูกขุนหรือต่อศาลเพื่อไต่สวนพิจารณาว่าจะมีการดำเนินคดีดังกล่าวหรือไม่ หากคณะลูกขุนหรือศาลรับฟ้องจึงมีการดำเนินคดีดังกล่าวต่อไปลักษณะการดำเนินคดีโดยรัฐ ซึ่งมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก

1.2 การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของสหรัฐอเมริกามีการรับเอาหลักการเกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในการติดตาม ในแต่ละมลรัฐอาจมีการนำมาบัญญัติเป็นความผิดฐานเกี่ยวกับการติดตามและการข่มขู่ที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้เขียนขอแนะนำกฎหมายของมลรัฐอิลลินอยส์ ซึ่งได้มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการติดตามและการข่มขู่ไว้เป็นบทบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ซึ่งมีหลักการว่า

“บุคคลใดได้กระทำการเฝ้าติดตามและข่มขู่ โดยรู้และปราศจากเหตุอันควรตามกฎหมาย โดยติดตามบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคราว หรือทำให้บุคคลนั้นตกอยู่ภายใต้การเฝ้ามองของตน หรือทั้งสองประการด้วยกัน และมีลักษณะของการ ได้ส่งการขู่เชิญที่จะทำอันตรายต่อร่างกาย ในทันทีหรืออนาคต กักขัง หรือหน่วงเหนี่ยว หรือ หรือ ทำให้บุคคลอยู่ในความกลัว โดยมีเหตุว่าจะได้รับอันตรายต่อร่างกายในทันทีหรือในอนาคต การละเมิดทางเพศ กักขัง หรือหน่วงเหนี่ยว ทำให้บุคคลนั้นกลัวโดยเหตุอันควรว่าสมาชิกในครอบครัวจะได้รับอันตรายต่อร่างกายในทันที หรือในอนาคต ทำร้ายทางเพศ กักขัง หรือหน่วงเหนี่ยว” โดยการติดตามหมายถึง (1) การเคลื่อนที่เข้าไปใกล้ชิดสัมพันธ์กับบุคคลเช่นเดียวกับที่บุคคลนั้น

ได้เคลื่อนที่จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง หรือ (2) ยังคงเข้าไปใกล้ชิดสัมพันธ์กับบุคคลที่อยู่ประจำสถานที่ หรือ ที่การเคลื่อนที่ของเขายู่ในที่จำกัด การติดตามไม่รวมถึงการติดตามที่อยู่ภายในที่อยู่อาศัยของจำเลย

การรบกวนหมายถึง การกระทำในช่วงเวลาหนึ่งโดยรู้และจงใจต่อบุคคลใดโดยเฉพาะเจาะจงซึ่งทำให้บุคคลนั้นตื่นตกใจ รำคาญทุกข์ทรมาน หรือทำให้น้ำกัลวรุนแรง และไม่มีวัตถุประสงค์ของความชอบด้วยกฎหมาย เช่นการ โทรศัพท์เมื่อผู้เสียหายรับสายแล้วไม่ยอมพูดการส่งข้อความซ้ำเป็นไปตามคดี State v. Shields และคดี Garza v. Indiana ซึ่งการกระทำที่ทำให้ผู้เสียหายตกอยู่ในการเฝ้ามอง ในกฎหมายของมลรัฐอินเดียน่า ปรากฏว่าเมื่อจำเลยทำให้บุคคลใดตกอยู่ภายใต้การเฝ้ามองโดยลักษณะการปรากฏตัวของผู้กระทำภายนอกเช่น โรงเรียน สถานที่ทำงาน ยานพาหนะ หรือสถานที่อื่นที่ผู้เสียหายครอบครอง หรือที่อยู่อาศัยอื่นนอกจากที่อยู่อาศัยของจำเลย ซึ่งเป็นการเฝ้าติดตามการเคลื่อนไหวอยู่ในการจับตามองของจำเลยนั่นเอง

2. กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลเกี่ยวกับความผิดฐานติดตามของประเทศไทย กฎหมายไทยไม่มีการบัญญัติความผิดอาญาเกี่ยวกับการติดตามและรบกวนไว้เป็นการเฉพาะ โดยบทบัญญัติที่อาจนำไปปรับใช้จะอยู่ในไปตามหลักการของกฎหมายในแต่ละฉบับเช่น จะปรากฏในลักษณะละเมิด หรือประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิดลหุโทษ หากก่อให้เกิดความเสียหายอันเป็นคดีแพ่ง เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 ส่วนหากเป็นความผิดในทางอาญา อาจปรับใช้ในกรณีความผิดเกี่ยวกับการก่อความเดือดร้อนรำคาญ อันเป็นความผิดลหุโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 392 ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับการติดตามจึงมิได้มีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะ แต่จะปรากฏในกฎหมายอื่น ๆ

สรุปและอภิปรายผล

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จากผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานผลการการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่มองว่าการเฝ้าติดตามจุดบ้านของบุคคลใกล้เคียงนั้น เป็นการปฏิบัติการที่ได้มาตรการติดตามผู้ต้องหาและต้องสงสัย สภาพแวดล้อมจำเป็นในทางปฏิบัติ แต่เป็นสิ่งที่ไม่ได้รับการตอบรับจากบุคคลดังกล่าวในลักษณะเพิกเฉย ซึ่งเจ้าหน้าที่เองมองว่า การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่อาจทำให้เกิดความหวาดกลัวเนื่องจากอาจมีการปฏิบัติแตกต่างกันของแต่ละชุดการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้รับการให้ความร่วมมือ

ในส่วนของการให้ข้อมูลของผู้ถูกติดตามให้ข้อมูลลักษณะว่าเจ้าหน้าที่ใช้วิธีติดตามโดยถูกเจ้าหน้าที่ถ่ายรูปบ้านเรือน สอบถามข้อมูลส่วนตัว และมาเฝ้าหน้าบ้านตลอดเวลาไม่ว่าตนจะออกไปไหนก็ตาม การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันเกินไป ไม่เป็นส่วนตัว และเกิดความอับอายรำคาญ จึงเห็นว่าในส่วนนี้ผู้ถูกติดตามไม่เห็นด้วยกับการติดตามบุคคลข้างเคียงผู้ต้องหาที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่และวิธีการที่เจ้าหน้าที่ควรดำเนินการคือการสืบสวนทางอื่นซึ่งการเฝ้าติดตามอาจได้ข้อมูลที่สำคัญเนื่องจากบางกรณีบุคคลใกล้เคียงไม่อาจรับรู้ถึงเกี่ยวกับการก่อความไม่สงบของผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหา

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่โดยการติดตามอย่างต่อเนื่อง จะถือเป็นการการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือไม่อาจแยกพิจารณาได้จากประเด็น สถานะของบุคคลที่ถูกติดตามกรณีเป็นบุคคลสาธารณะสิทธิในการเป็นอยู่ส่วนตัวอาจต้องลดลงกว่าบุคคลทั่วไปหากพิจารณาจากสถานะของบุคคลผู้ถูกติดตามแล้วบุคคลดังกล่าวมิใช่เป็นบุคคลสาธารณะที่อาจต้องสละสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวลงกว่าบุคคลทั่วไป อย่างไรก็ตามบุคคลที่ถูกติดตามเป็นบุคคลที่อยู่ในความสนใจของรัฐในการปฏิบัติการซึ่งกรณี อยู่ใน

ข้อยกเว้นของหลักการการใช้อำนาจของรัฐเพื่อความสงบสุข

กรณีการติดตามหากพิจารณาตามบทบัญญัติของกฎหมายความผิดว่าด้วยการติดตามและข่มขู่ของสหรัฐอเมริกา แล้วถือว่าเป็นการติดตามข่มขู่ เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เว้นแต่จะเป็นกรณีของการอ้างใช้อำนาจรัฐเนื่องจากเพื่อประโยชน์สาธารณะ

หลักการสอบสวนที่เพื่อให้ได้ข้อมูลในการสอบสวนทางอาญา ต้องแสดงให้เห็นปรากฏว่า หากรัฐพยายามหาหนทางเข้าถึงหรือใช้ข้อมูลที่ได้รับการคุ้มครอง ผ่านการสอดแนมการสื่อสารในบริบทของการสอบสวนทางอาญา รัฐจะต้องพิสูจน์ยืนยันต่อหน่วยงานตุลาการที่มีความรู้ความสามารถเป็นอิสระและไม่ลำเอียงได้ว่ามีความเป็นไปได้สูงว่าอาชญากรรมร้ายแรงได้เกิดขึ้นแล้วหรือกำลังจะเกิด พยานหลักฐานของอาชญากรรมดังกล่าว จะสามารถได้มาด้วยการเข้าถึงข้อมูลที่ได้รับการคุ้มครองที่ระบุได้ใช้วิธีการสอบสวนอื่นๆ ที่รุกรานความเป็นส่วนตัวน้อยกว่านั้นไม่เหลือวิธีที่ใช้ได้แล้ว การเข้าถึงข้อมูลจะจำกัดอยู่เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องโดยชอบกับอาชญากรรมตามที่มีการกล่าวหา และข้อมูลส่วนเกินที่ได้รับมาจะต้องถูกทำลายหรือถูกส่งกลับโดยทันที และข้อมูลจะถูกเข้าถึงโดยหน่วยงานเฉพาะตามที่ระบุไว้ และจะถูกใช้สำหรับเป้าประสงค์เฉพาะตามที่ได้รับอนุญาตเท่านั้นซึ่งเป็นการวางหลักที่ได้สัดส่วนในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ เช่นในคดี *United States v. Jones* ซึ่งศาลได้วางหลักถึงหากการติดตามระยะสั้นถึงการเคลื่อนไหวของบุคคลในถนนหนทางสาธารณะสอดคล้องกับความคาดหวังเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว” แต่การใช้การติดตามระยะยาวด้วยระบบกำหนดตำแหน่งในการสืบสวนความผิดส่วนใหญ่ขัดกับความคาดหวังเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวในคดี *U.S. v. Maynard* วางหลักเกี่ยวกับการติดตามหากเป็นการติดตามในช่วงเวลายาวนาน เช่นจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่งของผู้เสียหายจะทำให้มีการแสดงข้อมูลถึงพฤติกรรมของผู้เสียหายและอาจอนุมานถึงพฤติกรรมของผู้เสียหายที่นอกเหนือจากจุดประสงค์ต้องการติดตามอีก เช่นออกจากบ้านไปตลาดแวะซื้อของ หรืออย่างอื่น หากเป็นการสอดแนมที่เป็นการต่อเนื่อง ย่อมเป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว อย่างไรก็ตามหากช่วงระยะเวลาการติดตามเป็นเพียงช่วงเวลาสั้นอาจพิจารณาเป็นการกระทำที่ได้สัดส่วนกับประโยชน์ที่จะได้รับการติดตาม

หากพิจารณาจากกฎหมายของสหรัฐอเมริกาวัตถุประสงค์ได้มุ่งคุ้มครองกรณีบุคคลแต่ยกเว้นให้กระทำได้ทั้งนี้เพื่อการรักษาความสงบสุข แต่อย่างไรก็ตามขอบเขตของการใช้อำนาจของรัฐย่อมมีข้อจำกัดเงื่อนไขของการถ่วงดุลอำนาจในการดำเนินการ ซึ่งกรณีหลักการเกี่ยวกับข้อยกเว้นสำหรับการสืบสวนโดยเทคนิคธรรมดา รัฐต้องได้รับการถ่วงดุลการใช้อำนาจจากองค์กรอื่นเช่นศาลเปรียบเช่นการออกหมายจับหมายค้น ซึ่งการจะดำเนินการปฏิบัติจึงอาจพิจารณานำมาเป็นแนวทางในการได้รับอนุมัติจากองค์กรใดก่อนซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองจึงเป็นแนวทางเดียวกันเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาตามหลักทั่วไป อย่างไรก็ตาม หากแต่หลักการดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่ใช้ในการกรณีพื้นที่ทั่วไป แต่ด้วยการสืบสวนสอบสวนในคดีเกี่ยวกับความมั่นคง ด้วยการกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉินในประเด็นนี้จึงทำให้มาตรการในการควบคุมดังกล่าวกลับย้อนไปสู่องค์กรรัฐฝ่ายทหารไม่ใช่องค์กรศาล ซึ่งแนวทางในการปฏิบัติจึงมีความมุ่งประสงค์ในนโยบายในการควบคุมเป็นหลักและแนวคิดควบคุมในแบบสถานการณ์พิเศษ หลักการใช้อำนาจของรัฐด้วยกำลังทางทหารที่เป็นดุลพินิจตามกฎหมายอัยการศึก ย่อมสามารถใช้ดุลพินิจในการที่จะใช้อำนาจในการสืบสวนโดยการอาศัยอำนาจดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการอันเป็นการใช้กฎหมายอันเกี่ยวกับความมั่นคงเพื่อการบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ได้อย่างรวดเร็ว อันส่งผลต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้อย่างง่ายดายและปราศจากการตรวจสอบถ่วงดุลและเป็นดุลพินิจที่กว้างขวาง

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวกรณีการติดตามผู้ถูกติดตาม ประการแรก การติดตามของเจ้าหน้าที่โดยหลักทั่วไปเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของประชาชน เนื่องจากผู้ถูกติดตามไม่ใช่บุคคลที่รัฐต้องการแต่เป็นเพียงบุคคลข้างเคียงผู้ต้องหา ซึ่งมีไม่บุคคล ที่เป็นผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือนักโทษที่ต้องการควบคุมหรือการติดตาม อันอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยหากจะมีการดำเนินการติดตาม ควรมีการพิจารณาคำนิ่งถึงสิทธิส่วนบุคคลเช่นกรณีทั่วไป การดำเนินการติดตามควรอยู่ในช่วงเวลาที่เหมาะสม เช่นไม่ควรดำเนินการในเวลากลางคืนเว้นแต่เหตุจำเป็นของสถานการณ์ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจาก หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในการปฏิบัติทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล

ประการที่สอง ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญขาดเสียไม่ได้แม้ว่าจะได้มีการสร้างระบบการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในเชิงระบบหลักการแล้วการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ต้องมีการปฏิบัติทำความเข้าใจไปในทางเดียวกันเพื่อการปฏิบัติที่เป็นไปตามระบบหลักการ

ประการสุดท้าย การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลโดยเฉพาะสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งแม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเช่นอย่างต่างประเทศ ซึ่งมีการปรับใช้ตามหลักความรับผิดชอบละเมิดหรือความรับผิดชอบอาญากรณีความผิดลหุโทษ ซึ่งแม้ในส่วนความผิดลหุโทษได้มีการเพิ่มกำหนดโทษหนักขึ้น ซึ่งหากนำมาปรับใช้ในการลงโทษการติดตามโดยไม่ชอบได้ แต่อย่างไรก็ตามด้วยหลักในการควบคุมสถานการณ์ภาวะฉุกเฉิน บริบทการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่จึงเป็นไปในทางที่มุ่งในทางใช้อำนาจทางกฎหมาย ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีการกำหนดคำสั่งที่เป็นการเปิดช่องให้การดำเนินการของเจ้าหน้าที่โดยยึดหลักการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ทั้งนี้เพื่อยืดหยุ่นผ่อนคลายเป็นกฎหมายหลักที่ประกาศบังคับในพื้นที่ดังกล่าว สิ่งต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้เมื่อไม่มีการควบคุมโดยสถานการณ์พิเศษ เนื่องจากหากพื้นที่อยู่ภายในใต้สถานการณ์ทางกำลังดุลพินิจก็จะอยู่กับฝ่ายรัฐซึ่งไม่อาจมีการตรวจสอบถ่วงดุลหรือแก้ไขกฎหมายต่างๆ ได้เลย

เอกสารอ้างอิง

- กรกฎ ทองชะโชค และคณะ. (2558). แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงยุติธรรม.
- คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2552). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยเซ็นจอร์น.
- ชยากรณ์ ศรีสาคร. (2534). นโยบายกับการแก้ไขปัญหาการบริหารงานจังหวัดชายแดนภาคใต้. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิจิตรา เลิศหิรัญกิจ. (2550). ความผิดฐานติดตามและข่มขู่. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แสวง ชีระสวัสดิ์. (2530). หลักการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา.(พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.